

Lora Velichkova

(Bulgaria, Sofia, University of Library Studies and Information Technologies)

Prof. D.Sc. Tsvetana Georgieva: Internet Provides Information, but cannot Replace the System of Knowledge

Abstract: Prof. D.Sc. Tsvetana Georgieva is the author of eight monographs and three textbooks: *Bulgarian Mythological Prose* (1999), *Text and Memory (Bulgarian Literature: Historical Poetics, Mythology, Archetype)* (2003), *The Gospel in the Literature of Bulgarian Modernism* (2005), *Yordan Radichkov: Between the Concept and the Myth* (2006), *Unio Mystica and Bulgarian Symbolism* (2008), *Emanuil Popdimitrov. Poetry and Philosophy* (2010), *Contemporary Bulgarian Literature* (2011), *The Paradoxes of Ecclesiastes* (2012); *The Bible and Culture – Biblical Stories* (2015), *Issues in Cultural Anthropology* (2015), *Myths and Archetypes in the Bulgarian Literature of the 2nd half of the 20th Century* (2018). Prof. Georgieva is also a translator from Russian. She has authored more than 150 papers in the field of literary criticism and the history of culture and has supervised 5 doctoral dissertations and more than 100 undergraduate and master's theses. Prof. Georgieva has worked with centres of Slavic studies in Russia, Poland, Croatia and Ukraine. Her research has been published in Russian, Ukrainian, Czech, Polish and English. She has managed or participated in 14 scientific projects and is compiler and editor of 25 scholarly publications (collection of papers, monographs, textbooks). She has received 4 qualification certificates, has been nominated for 2 awards and has been granted 2 honorary diplomas. Her work has been represented in 3 encyclopaedias. She has delivered lectures in a number of universities: the Ss. Cyril and Methodius University of Skopje (2011), Sofia University St. Kliment Ohridski (2012), the University of Plovdiv Paisii Hilendarski (2013), the Konstantin Preslavsky University of Shumen (2015), the Taras Shevchenko National University of Kyiv (2015). Prof. Georgieva is member of the Union of Scientists in Bulgaria. She also serves as an expert on the Humanities and Art Committee with the National Education and Accreditation Agency.

Лора Величкова

(България, София, Университет по библиотекознание и информационни технологии)

Проф. д.ф.н. Цветана Георгиева: Интернет ни дава информация, но не може да замени системата от знания

Лора Величкова

Проф. Георгиева, през 2019 навършвате кръгла годишнина. Повече от 30 години сте посветили на преподавателската работа и на науката. Можете много да разкажете – с какво да започнем нашия разговор?

По паспорт съм Цветанка Георгиева Петрова, а фамилията ни е Господинови. Започнах да се подписвам като Цветана Георгиева през 90-те години. Както се шегуваше нашият приятел, полският литературовед проф. Йежи Фарино, „Цветана Георгиева“ е име със семиотичен потенциал: цветното и цветята – символ на женственост, красота, аромат, плюс покровителството на св. Георги, един от основните български светци, свързан с живота, цъфтежа, поляните, младостта. Не знам доколко името действително кодира съдбата на човека, но аз мисля, че имах дотук наситен и интересен житейски път.

Кое определи избора Ви да бъдете филолог и учен?

Вътрешна необходимост. Обичам притчата за талантите – философията на съществуването в света на стойностите, и на смисъла, на любовта и търсенето на истината.

Значителен вътрешен тласък ми даде писането на големия ми докторат „Unio mystica и българският символизъм“ (2006). Прекарах цяла година в Народната библиотека „Кирил и Методий“, където успях да прегледам и прочета десетки издания от първите десетилетия на 20. век, свързани с мистичните нагласи, окултизма, спиритизма, теософията и да уловя тяхното влияние върху българския модернизъм. За пръв път, от 80-90 години насам, осветлявах имена и творби на автори на модернизма, останали почти непознати на съвременната публика, заради социалистическата конюнктура, канона и неприемливата за критиката от втората половина на 20. век религиозна и окултно-мистична проблематика на тяхното творчество. Боян Дановски, Владимир Мусаков, Иван Грозев, Трифон Кунев, неизследвани влияния, като Т. Траянов – С. Киркегор, Ем. Попдимитров – А. Бергсон, Николай Райнов и окултизма; сп. „Хиперион“ и мистичния религиозен символизъм. Времето показва, че съм била на прав път. Институтът за литература при БАН десетина години по-късно направи проект, в който бяха публикувани материали върху „Хиперион“ и самото списание беше дигитализирано. През 2018 се появи отделно историко-биографично изследване за Иван Грозев – на Елена Азманова от ЮЗУ. Колеги от БАН работиха върху темата „Траянов в Австрия“ и др.

Мога да кажа, че обичам предизвикателствата, новите идеи, оригиналните теми.

Още като студентка в първи курс се запознах с „Поетика мифа“ на световноизвестния антрополог Елеазар Мелетински и бях силно впечатлена. След това се срещнах с него по време на аспирантурата ми в Москва, изучих творчеството му, бях приемана в неговия приятелски и научен кръг и в дома му. Накрая имах честта да стана преводачка на същата тази „Поетика на мита“. Имаше някаква предопределеност във всичко това, което преживях.

Все така, водена от предизвикателството да разбере какво именно прави мажоритаристична прозата на Йордан Радичков – написах изследването си върху творчеството на този писател. След това се срещнах с Радичков, това беше две години преди да почине; той като че ли излъчваше някакво дълбоко мистично сияние. Няма да забравя тази среща.

Писането е било част от моя живот. Да градиш нещо със слово е едно от най-прекрасните творчески състояния.

Вие сте живели по времето две различни системи – социализма и демокрацията. Как гледане на времето?

Промените в социален и обществен план са ме засягали, разбира се, но винаги съм си мислела, че това е единственото време, което ми е дадено на този свят – човек не може да избира.

Вървежът на годините? Човек се изгражда душевно и като личност до Христовата възраст. След това едва ли се променя особено. При мене се натрупваха събития, написани и издадени книги и публикации, преподаване, студенти, докторанти, пътувания, срещи, тревоги, малко слава и много битки и болки; освен това, както казва Стефан Цанев, закономерно „все повече стават твоите познати и все по-малко твоите приятели“. Възрастта аз усещам като неочаквани спомени в потока на съзнанието; възрастта е много интересен феномен на вътрешния човек. По отношение на човешкото време, най-мъдро е казаното в Еклисиаст 3: 1–8, написан през III век до Христа: за всяка работа под небето си има време – време има да садиш и да прибиращ плодовете от посаденото, да плачеш и да се смееш, да разхвърляш камъни и да събираш камъни... Великолепен откъс от Еклисиаста. Познавам добре този библейски текст и открий, че в българската литература е интерпретиран от Йордан Радичков в пиесата му „Лазарица“. Една от моите книги („Парадоксите на Еклисиаста“) е посветена на литературната обработка на тази библейска книга.

Получих християнско кръщение на 33 години, тъй като съм родена в атеистичните времена. Кръстник ми е покойният вече проф. Славчо Вълчанов, един от големите библеисти и специалисти по еврейски и арамейски езици. По-късно завърших и магистратура по богословие. Имах необходимост от такова образование. Бях и на Божи гроб, едно от най-силните мистични места – Сърцето на света.

Работите в учебна среда, каква е ролята на съвременния преподавател?

Преподавателите нямаме телевизионната, нито сценичната популярност; въпреки че работата ни изисква сценично поведение и уменията да привлечем вниманието и интереса към себе си. Десетките студенти, пред които се чувстваме отговорни, ни учат на това – как да бъдем отворени към другия, да скриваме някои свои лични преживявания, да чувстваме пулса на аудиторията, как да бъдем в крак със съвременността.

Бих казала, че, за да упражняваш филологическа професия, особено за литературата, е необходим и талант, и много четене, за да усвоиш различни парадигми на мислене и да започнеш сам да мислиш. Много ме учудват студенти, които хитруват и не четат зададените материали или книги, опитват се да направят нещата по-леки и да не полагат усилия. Та нали смисълът на всяко следване е в усилието! Да извървиш мисловен път, да натрупах модели и представи, да разшириш хоризонти и да се докоснеш до нови светове. Аз не мисля, че либералната система в образованието, която събира всякакви хора, вкл. и такива без интереси, е най-добрата; натрупва се твърде много посредственост, която се стреми към диплома, в университетите и остава твърде малко интерес към познанието. Съществен проблем на последните млади поколения е именно ценностната система и къде е мястото на добрата образованост в тази система.

В същото време все още има хора, които не разбират, че смяната на книгата и

библиотеката с лаптопа и интернет не е новост на знанията, а новост на материалния носител.

Трябва да кажа и за моите преподаватели.

Университетът е важен период в живота на човека. В Шумен, когато следвах, имахме много амбициозни и добре образовани преподаватели. От София идваха също Елка Константинова, Светлозар Игов. Студентите, които искаха да получат повече от оценки, се занимаваха в неформалния Кръжок на Пейо Димитров. Четяхме Тартуските трудове по знакови системи и се запознавахме със структурализма и семиотиката. Като провинциален ВУЗ, в Шумен по-спокойно се говореше за формалистичните направления в литературознанието.

И, разбира се, аз съм възпитаничка на Московския държавен университет „Михаил Ломоносов“, където карах редовна докторантура от 1989 до 1992 г. В България в днешно време се разви много силна антируска вълна: закономерно в резултат на публикувани нови исторически факти за имперската политика на Русия, свързана с българското Освобождение, както и от по-новата ни история – болшевици, интернационал, политика за откъсване на Македония, окупация след Втората световна война, влияние на съветските служби върху българската политика от втората половина на 20. век и т.н. Вълнува ме всичко това, но си мисля – тъй като нищо не можем да променим от миналото, не трябва ли да помним, че да имаш многовековна история е особена привилегия?

Да правиш докторат в Москва приличаше на това, да изкачиш осемхилядник или да направиш околосветско пътешествие. Докосвахме се до върховете на знанието, до най-доброто, събрано в библиотеки, музеи и научни центрове. Имаш щастието да посещавам Семинара по семиотика на културата в МГУ и лекции на учени като Арон Гуревич, Владимир Топоров, Вячеслав Иванов, Сергей Аверинцев; посещавах сбирките на РАН, където водеха семинари Никита Толстой и Татяна Толстая; слушах лекциите на Дериде. Библиотеките, отворените спецфондове, изданията на непубликувани дотогава автори от Сребърния век, театърът, концертите на Пинк Флойд, Пол Саймън, Хулио Иглесиас, световният московски балет, Театърът на марионетките на Резо Габриадзе. Интересни времена бяха: бях тръгнала в командировка за Ленинград – а се върнах от Санкт Петербург... Видяхме какво е това пуч. Беше краят на 80 и началото на 90-те години. Четяхме непубликувания все още у нас Зигмунд Фройд, постфройдистите, Юнг, Солженицин; гледахме филмови лектории на световни режисьори: Фелини, Скорсезе, братята Тавиани, Бергман, Бертолучи, Пазолини, Копола. Целият свод от знания е преведен на руски език. Напразно престанахме да изучаваме руски език в България.

Искам да кажа нещо и за преподавателя днес, в ситуацията на постмодерното време. Интернет ни дава информация, но не може да замени системата от знания. Именно преподавателят е така необходимата фигура на контент куратора, на куратора на съдържание. Преподавателят трябва да има такова самочувствие.

Какво бихте посъветвали младите хора – студенти и докторанти?

Да се стремят към стойностните неща. Да вземат повече от университета; духовният път няма как да си го купиш, нито някой ще го извърви вместо тебе. Четенето, вярата, киното, музиката, пътуванията, разкриват нови светове, насищат живота с усещания, с познание, работят за вътрешния човек. Висшето образование в България, откакто университетите станаха автономни, девалвира. Всякакви хора се

настаниха в университета – не смятам, че научните среди трябваше да бъдат толкова либерални. Докторантурата се превърна в стипендия и диплома. Професорите станаха „с извинение“. Но това е нашата действителност. Средновековните университети са се създавали около определени гилдии; висшето образование се е определяло от производството. В това има смисъл. Социалистическият университет, от своя страна беше твърде идеологизиран. Ще трябва да извървим своя български път на развитието на университетите. То ще стане с поколенията. Ако аз бях млад човек, който сега тръгва по житейския си път, бих направила същото, каквото направих някога. Доволна съм и от работата, и от съдбата си. И може би това е най-важното в живота – да обичаш това, с което се занимаваш, да влагаш любов. Защото, все пак, измежду всичко останало, най-голямото е любовта.

Цветана Георгиева Петрова, професор доктор на философските науки

Образование, степени и звания:

1979–1984. Висш педагогически институт – Шумен. Специалност Българска филология, Руски език.

1989 – 1992. Московски държавен университет „М. В. Ломоносов“ (Русия). Тема на дисертацията: „Сатирическият модус човека и мира (на materiale творчества М. Е. Салтыкова-Щедрина)“. Научна степен: Doctor of Philosophy (Ph. D) in Philology.

2000. Научно звание: Доцент. Област: „История на новата и най-новата българска литература“. Хабилизационен труд: „Българска митологична проза (60 – 80-те години на 20. век)“.

2006 – 2007. Научна степен: Доктор на философските науки. Област: „Философия на културата, политиката, правото и икономиката“. Тема на дисертацията: „Мистика в творби на българските символисти“.

2009. Научно звание: Професор. Област: Теория и история на литературата. 2010–2011. Магистър по Богословие.

Работила в: 1992 – 2007. Шуменски университет «Епископ Константин Преславски» (Шумен, България).

1998 – 2000. Измаилски държавен хуманитарен университет (Измаил, Украйна).

2007 – 2016. Университет по библиотекознание и информационни технологии (София, България).

2016 – 2019. Киевски национален университет „Тарас Шевченко“ (Киев, Украйна).

Изследователски интереси: взаимоотношенията на литературата с митологията, историята и религията; отделни аспекти на българския символизъм и авангарда; масмедии, имагология.